

za katrem

HISTORKY, CO UTEKLY Z BASY

Za katrem

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Katka Míková

Za katrem – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Za kátre

Katka Míková

 P R E S S

© Kateřina Míková, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-264-5364-2

ISBN e-knihy 978-80-264-5392-5 (1. zveřejnění, 2024) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-264-5393-2 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-264-5374-1 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

Obsah

Prolog	5
Cesta za katr	7
Za katrem	35
Cesta zpátky na svobodu	159
Pár slov na závěr	185
Malý pomocný slovníček	190
Výrazy z basy	194
O autorce	199

V knize jsou prezentovány pouze zkušenosti a názory autorky,
nikoli stanoviska Vězeňské služby České republiky.

PROLOG

„Když jsem byla malá, chtěla jsem být princezna,“ prohlásila moje nejlepší kamarádka a se známým, uchu lahodícím lupnutím otevřela láhev sladkého bílého vína, „no a podívej se na mě dneska. Jsem jako ta macecha ze Sněhurky!“

„Možná spíš Cruella... Anebo ta mrcha z Alenky v říši divů. Víš? Ta Srdcová královna! Úplně tě slyším, jak na někoho hulákáš – „Utnout hlavu!!!““, oponuju jí a snažím se co nejvěrněji napodobit způsob mluvy jedné z mých oblíbených filmových postav. Kysle se na mě usměje, na půl pusy pronese něco v tom smyslu, že mě taky miluje a zhluboka se napije vína. Rovnou z lahve. Předpokládám, že takhle nějak se beze slov říká, že váš den stál za hovno. Dneska na to ale má plné právo. Nečekaně ji totiž propustili z její milované, vysněné práce pro nadbytečnost, a tak je před ní složité období hledání nového zaměstnání. Znáte to – poslední přijdete, první odcházíte.

Kdyby byla tou princeznou, o které snila jako malá holčička, tyhle problémy by pravděpodobně řešit vůbec nemusela.

K našemu rozhovoru o Srdcové královně se vracím později večer, když už ležím v posteli. Pamatujete si ještě, čím jste chtěli být, když jste byli malí? Čím vším jsem vlastně chtěla být já? Je to tak dávno, že mám pocit, jako by to bylo v jiném životě.

Za katrem

Určitě jsem chtěla být veterinářkou, ale tenhle sen se tak nějak rozplynul, když jsem zjistila, že bych musela zvířata i usmrcovat, nedej bože, pitvat. No a starat se o pavouky, myši a další havěť? To by asi taky neklaplo!

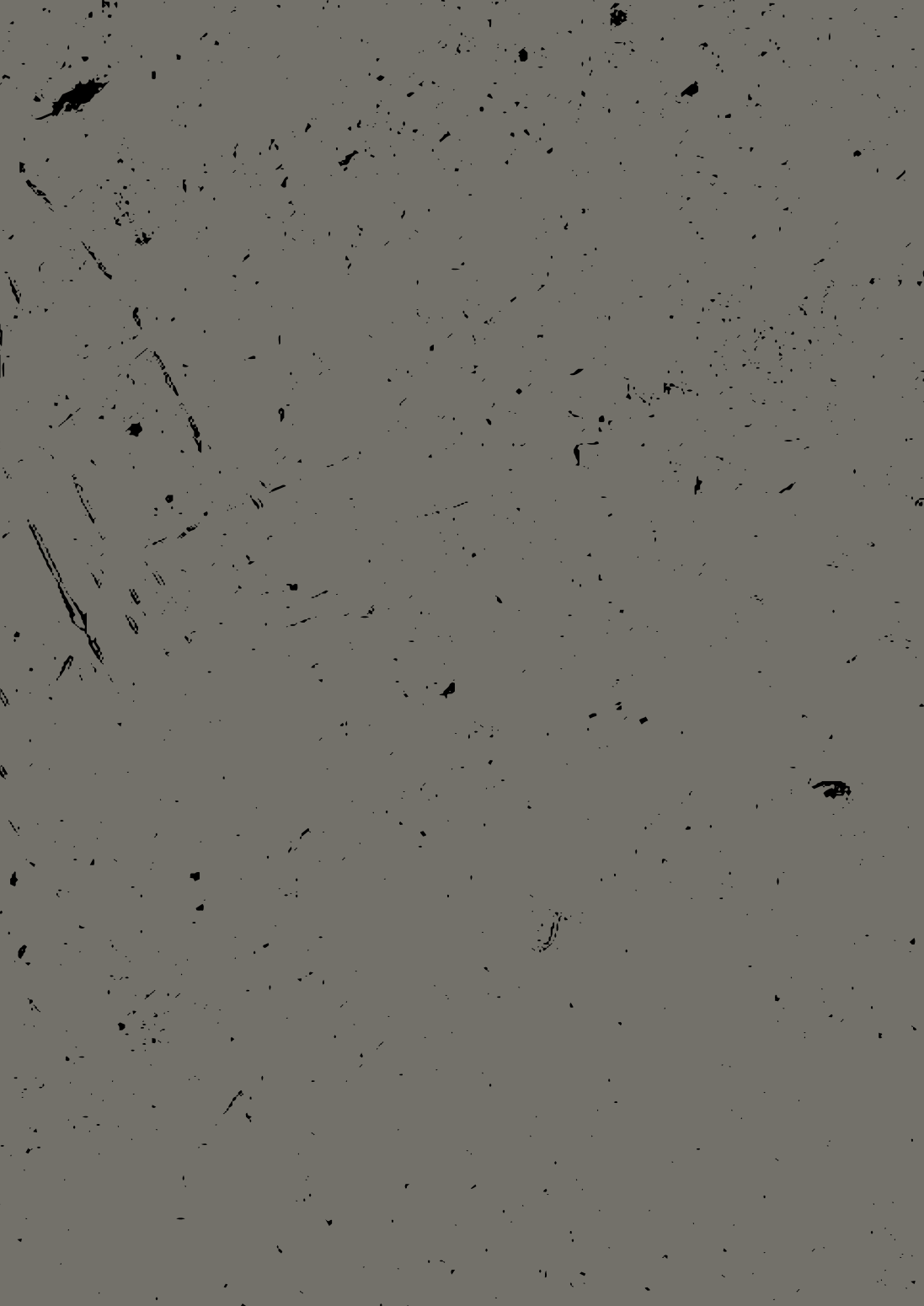
Za své vzal i další můj sen, že ze mě bude doktorka. Zjistila jsem totiž, že jaksi nezládám pohled na krev. K tomu vedla především moje zkušenost s vytíráním litru a půl krve z podlahy, ale to je zase jiný příběh.

Pak si pamatuji, jak jsem toužila po tom být klempíř. Strašně se mi to slovo líbilo. Jenže mám strach z výšek a nějak jsem to celé nedomyslela. Především jsem prostě a jednoduše neměla ani ponětí, co vlastně takový klempíř dělá. Chvilí jsem uvažovala i o tom, že budu knihovnice, ale ani to nakonec nevyšlo, vlastně už ani nevím proč.

Pak přišel zlom a přede mnou se zcela jasně zjevil můj nový životní cíl – jednou skončím v kriminále!

cesta za katr

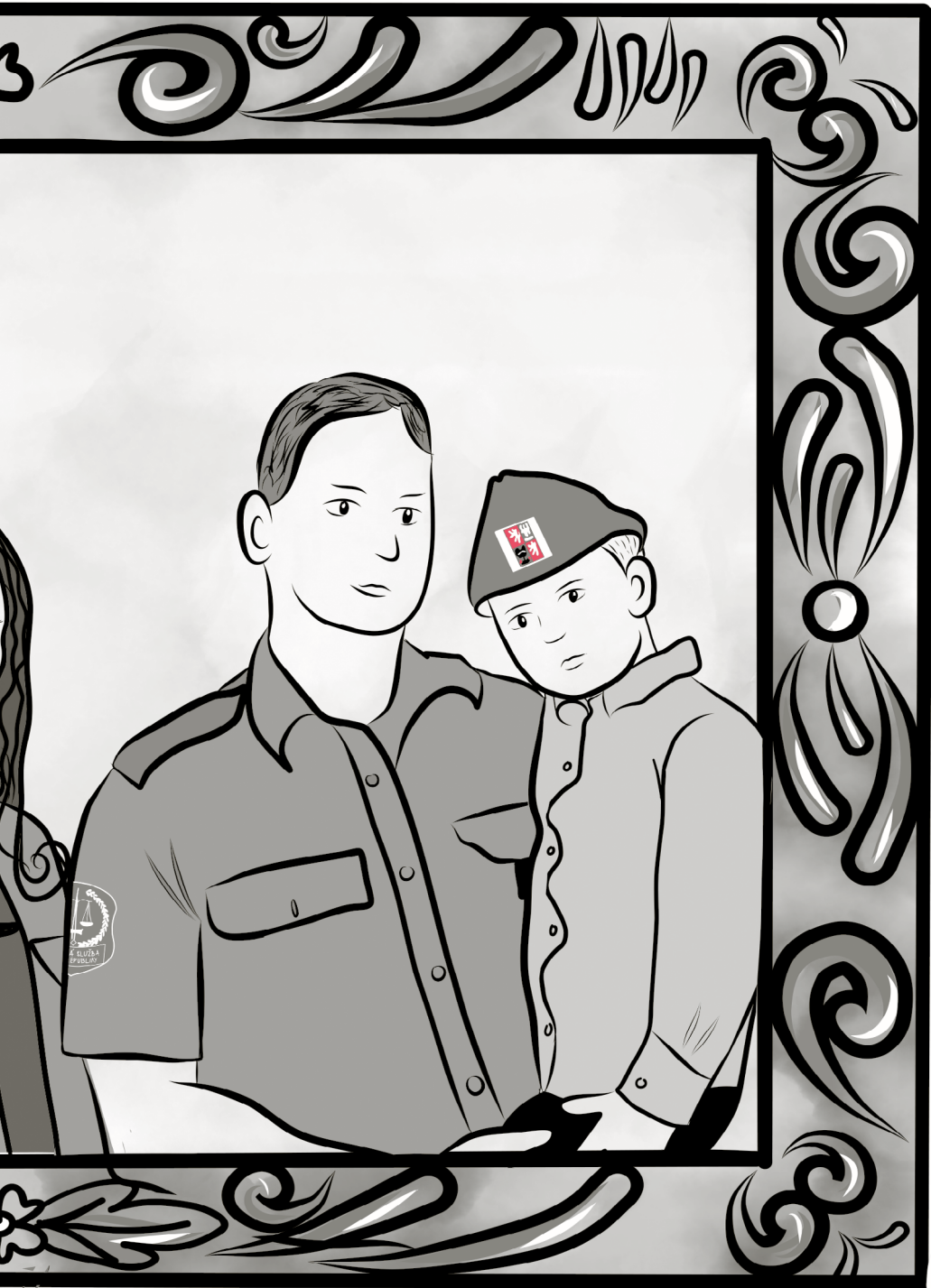

Moje touha pracovat ve vězeňství mohla některým lidem připadat jako rozhodnutí jedné mladé, hloupé holky, učiněné z rozmaru a bez rozmyslu. To ale nebyla pravda. Šlo vlastně o takové vábení sirény. Může se člověk reálně narodit s nějakými předpoklady pro určitý druh povolání? Já jsem přesvědčená o tom, že mně se to stalo. Hned vám vysvětlím proč.

Víte, jak vám občas nějaká starší, unavená učitelka ve škole řekla, že rostete pro kriminál? Já si myslím, že jsem se pro něj narodila. Pocházím totiž z rodiny, která má dlouholetou tradici pracovníků ve vězeňství – a to až už příslušníků, nebo občanských zaměstnanců. Jsem vlastně zástupce třetí generace. Ve vězení pracoval už můj děda – tehdy ještě u Sboru nápravné výchovy. Můj táta strávil ve vězení taky nějaký ten rok (přesněji něco málo přes dvacet). Nejprve pracoval jako příslušník a později byl vychovatel. Byl to vlastně on, kdo mě svými historkami přivedl na myšlenku, že i mně by se práce v kriminále mohla líbit.

Vězeňství jako takové je pro mě od útlého dětství denní realitou a nikdy mi nepřišlo divné, proč se na mě lidi dívají soucitně, když jim řeknu, že tatínek je ve vězení. Stejně tak jsem dlouho nechápala, proč si od mamky odsedali cizí lidé v autobuse, když jsme potkali nějakou její známou a ta se zeptala: „Tak co manžel, pořád v kriminále?“

Za katrem

A mamka jen s úsměvem odpověděla: „Jojo, pořád.“ Prostě byla zvyklá a smířená – ostatně i ji vychoval bachař.

Dost podobné to dneska mají moje děti. I ony na otázku: „Kde je tatínek?“ odpovídají: „Ve vězení!“ I pro ně je to naprosto běžná a samozřejmá věc. Stejně jako kdysi moji rodiče se mnou, i my s našimi dětmi o manželově práci mluvíme otevřeně, a tak vědí, že jejich táta pracuje někde, kde hlídá darebáky, aby zůstali, kde jsou, a nemohli nikomu dál ubližovat.

Nejstaršímu synovi se jednou dokonce stalo, že byl svou učitelkou ze školky obviněn ze lži, když jí řekl, že má maminku ve vězení. Kdybych tam byla, logicky bych ho přece nemohla vyzvedávat, argumentovala mi. Vůbec ji nenapadlo, že tam, na rozdíl od darebáků, nejsem zavřená. No dobrá – možná jsem vlastně zavřená stejně jako oni, ale já mám téměř stoprocentní jistotu, že mě na konci pracovní doby pustí domů, stejně jako několik desítek mých kolegů, kteří svůj profesní život zasvětili práci ve vězení a napravování lotrů.

Když jsem byla malá, často se u nás děly věci, které by byly v jiných rodinách považované za zvláštní. U nás to ale bylo úplně normální. Třeba když k nám přišli dva pracovníci z montážní firmy předělat v celém bytě žaluzie. Ten jeden po tátovi pořád pokukoval, pak už to nevydržel a povídá mu: „Já si nemůžu pomoci, já vás prostě odněkud znám!“

„To je jednoduchý... Buď jsem vám někdy prodal auto... Nebo jsi u mě seděl,“ odušil táta nevzrušeně.

„Jééé... Dobrý den, pane vychovateli!“

Nevím jak vy, ale já si myslím, že by některé firmy měly výběru svých zaměstnanců věnovat větší pozornost... Nepřipadá vám děsivé, kdo všechno může oficiálně přijít k vám domů? Nemáte zač!

Jindy jel táta z donucení na svatbu našeho vzdáleného příbuzného. Hned po vystoupení z auta se na něj s nadšením vrhli tři chlápci, kteří u něj seděli – podle mamky, ale jejich radost z opětovného shledání rozhodně nesdílel.

To se děje vlastně dodnes. Já jsem jeden čas pracovala jako dobrovolnice v azylovém domě pro bezdomovce a moje maminka pak prohlásila, že s námi opravdu nebude nikam chodit – na mě se tehdy ve městě vrhali lidi bez domova a na tátu ti bez morálního kompasu.

Dodnes si mamka občas posteskuje, že v každé normální slušné rodině se dědí nějaké normální slušné zaměstnání, jako jsou právníci, doktoři nebo architekti. Jenom u nás jsou to bachaři. Jenže jak to asi může dopadnout, když během svého dětství neustále posloucháte veselé historky z kriminálů a půlce zaměstnanců vězeňské služby z kraje říkáte teto nebo strejdo? To vám pak moc jiných možností nezbyvá. Podstatné je potom už jenom to, na které straně katru skončíte.

Co by vlastně měl člověk splňovat pro to, aby mohl pracovat ve vězení? Moc toho dohromady není – musí mít odpovídající vzdělání, potřebné osobnostní předpoklady a čistý trestní rejstřík. Ale spouň pokud chce být civilní zaměstnanec. Na uniformu jsem si já osobně nikdy zuby nebrousila. Jednak si myslím, že bych nezvládla fyzické testy (protože utíkat, když mě nikdo nehoní, mi připadá jako naprostý nesmysl), a jednak mi nesluší modrá. A to je rozhodně ten zásadnější argument.

No, a když tohle všechno splňujete, stačí si pak už jenom počkat na náborový inzerát, projít výběrovým řízením a jste tam. Zní to jednoduše, že? Občas si ale uchazeči i na těchto základních požadavcích vylámou zuby.

Za katrem

Přestože jsem tomuhle snu přizpůsobila svůj studijní a do určité míry i osobní život, moje cesta do vězení nebyla úplně přímá. Nelituju ale ani jediné odbočky, která mě na mojí cestě potkala.

Už na konci základní školy jsem byla rozhodnutá, že ze mě jednou bude speciální pedagog, a proto jsem si vybrala takovou střední školu, která měla tenhle předmět v osnovách. Hned v polovině prvéku jsem měla možnost se poprvé podívat do vězení. Tehdy si mě vzal pod křídla můj táta a ukázal mi, jak to tam chodí. Strávila jsem svoje první Vánoce v base a doslova mě to uchvátilo. Vnímala jsem to prostředí jako důvěrně známé – tolik už jsem toho o něm slyšela a konečně jsem se tam mohla podívat. Líbil se mi ten řád, který ve věznici panoval. To, že všechno bylo jasně dané. Pokud se člověk držel zákonů a nařízení, prakticky nemohl udělat chybu. V neposlední řadě to je místo, kam se člověk jen tak nedostane, a to mu dodává určitou auru tajemnosti. Platí to i v případě, kdy jste slyšeli víc historek, než byste uměli spočítat.

Z té doby si také pamatuji jeden ze svých prvních rozhovorů s odsouzeným. Konkrétně se jednalo o vraha, který zabil svou ženu. Zajímalo mě proč a ptala jsem se na to táty. Ten mi doporučil, abych šla a zeptala se ho sama. A tak jsem šla.

„A můžu se vás zeptat, proč jste vlastně zabil svoji ženu?“

„No proč... To je jednoduchý, paní vychovatelko!“

„To jsem tedy napnutá...“

„Protože mě prostě srala!“

A bylo to. Tehdy jsem opravdu definitivně pochopila, že práce ve vězení je něco, co určitě chci v budoucnu dělat.

Po střední škole jsem šla studovat svou vysněnou speciální pedagogiku na vysokou školu a vybrala jsem si obory věnující se poruchám

chování a mentálnímu postižení. To je do kriminálu naprosto ideální kombinace, protože člověk pokryje jak odsouzené, tak kolegy.

Jednou mě hodně pobavila paní doktorka u vstupní prohlídky do zaměstnání. Ptala se mě, jaké vlastně má moje vzdělání uplatnění, a když jsem jí to ve zkratce vyjmenovala, pousmála se a prohlásila: „To je vlastně tak trochu alternativa hrabání se ve střevech, že?“

Problematicke vězeňství jsem zasvětila i svou diplomovou práci – zabývala jsem se tehdy vzděláváním mladistvých odsouzených a v rámci výzkumné části své diplomové práce objela několik věznic, ve kterých v té době mladiství vykonávali svoje tresty.

Osud tomu ale chtěl jinak, a tak jsem ještě při magisterském studiu nastoupila jako učitelka do školky a pár let pracovala s dětmi. Nepřipadala jsem si tam ale dostatečně užitečná, proto jsem odtamtud po čase odešla a nastoupila do dětského domova, kde jsem problematiku vězeňství poznala zase z trochu jiné perspektivy – prostřednictvím několika dětí, které měly jednoho nebo oba rodiče ve výkonu trestu, a tak skončily v ústavní výchově. Zejména proto, že neměly nikoho blízkého, kdo by se o ně mohl postarat. Někdy se stalo, že když si rodič svůj trest odseděl, vrátily se k němu zpět. Jindy už bohužel v děčáku z nejrůznějších důvodů zůstaly.

Potom taky skrze ty děti, které byly oběťmi trestné činnosti svých rodičů. Ti pak velice často také končili ve vězení a někdy byli i zbaveni rodičovských práv.

Měla jsem tam opravdu šílené případy týraní a zneužívání dětí – jednou nám třeba přivezli ani ne dvouletou holčičku s popáleninami od cigaret. Já jsem v té době měla doma stejně starého syna a celou cestu domů jsem v autě probřečela. Říkala jsem si, co za člověka může takovým strašným způsobem ublížit vlastnímu dítěti.

Za katrem

Postupem času, po pár letech v děčáku, jsem zjistila, že v tomhle systému velice často dostanou přednost potřeby a práva rodičů (a to i když jsou sebehorší) před potřebami dětí. Ztratila jsem víru v to, že moje práce má smysl, který jsem v ní tak zoufale potřebovala najít. Myslím, že jsem pomalu, ale jistě začínala cítit, že pokud to takhle půjde dál, syndrom vyhoření mě nemine. Opravdový zlom u mě nastal v okamžiku, když dětem z mojí skupiny soud zrušil ústavní výchovu a vrátili je do péče matce, která jim předtím ubližovala. Jenom proto, že si o to požádala. Nikdo nebral ohledy na bezpečnost a potřeby těch dětí.

Někdy v té době mi, při hledání nového místa, padl do oka nábořový inzerát nedaleké věznice. Po pár dnech přemýšlení mi došlo – kdy jindy, když ne teď. Všechny okolnosti se nakonec sešly přesně tak, jak měly, a konečně jsem se dočkala svého velkého dne – pohovoru na personálním oddělení ve věznici.

Zajímalo by vás, jak vlastně práce ve vězení vypadá a jak ji prožívala jedna obyčejná vychovatelka, která se nikdy nebrala moc vážně?

Pokud jste si na tuhle otázku odpověděli ano, tahle knížka je přesně pro vás. Přiblížím vám zážitky z jednoho konkrétního kriminálu pro odsouzené muže, které soud poslal do věznice s ostrahou. Převážně jsem pracovala ve vysokém stupni zabezpečení – tedy s žádnými zlatíčky. Možná to budu popisovat trochu jinak, než byste čekali – tohle totiž není žádná odborná publikace. Jsou to moje osobní zkušenosti a dojmy, které ve mně tahle práce zanechala. Kdo ví, třeba vás naladím na stejnou vlnu a jednou taky skončíte za katrem.

Asi nikdy nezapomenu na ten moment, kdy jsem poprvé zastavila na parkovišti před věznicí a měla jsem možnost si ji prohlédnout v celé její „kráse“. Asi to bude i tím, že díky uzavírce, způsobené opravou silnice vedoucí přímo k vězení, jsem nejdřív několikrát zoufale obkroužila celou oblast, a nakonec jsem byla časovou tísňí nucena vjet do zákazu vjezdu a, světe, div se – vyloupila jsem se přímo tam, kam jsem se celou dobu potřebovala dostat. Docela vtipné je, že jsem se do kriminálu vlastně dostala díky porušení pravidel, stejně jako většina jeho osazenstva. I když v mém případě to bylo „jen“ porušení pravidel silničního provozu. Vy to na mě ale nikomu neřeknete, že ne?

První lustrace občanského průkazu, první uložení věcí do skříňky na bráně a první čekání na někoho, kdo se mě ujme, abych mohla absolvovat svůj pohovor.

Na starosti mě dostal přímo vedoucí personálního oddělení. Byl to menší, obrýlený chlapík, kterému už pomalu ustupovaly vlasy a začalo se objevovat pivní břicho. Mluvil tiše a občas jsem měla problém poznat, jestli se mě na něco ptá nebo mi větu oznamuje. Později jsem zjistila, že v kriminále začínal jako dozorce a upřímně jsem si ho v uniformě nedokázala vůbec představit.

Za katrem

Dozvěděla jsem se, že z hlediska vzdělání jsem ideálním kandidátem (aby taky ne, pracovala jsem na tom velice systematicky), jen je ještě potřeba, abych prošla psychotesty.

Teprve potom se mě zeptal, proč chci ve vězení pracovat a jestli si vlastně vůbec umím představit, co mě čeká. Z jeho tónu a výrazu jsem pochopila, že mě má za naivní husu, co si myslí, že změní svět. Nevěděl ale jednu velice důležitou věc, a to, že mě vychoval „bývalý“ bachař, který po odchodu do civilu dělal v kriminále několik dlouhých let právě vychovatele. Bývalý je v uvozovkách schválně. Jednou bachař, vždycky bachař – tahle práce se člověku zažere pod kůži a nezabaví se toho ani dvacet let po tom, co už ve vězňství nepracuje. Osobně si myslím, že pro lidi, kteří v kriminále dělají dvacet a více let, by měla být nějaká speciální diagnóza definovaná Světovou zdravotnickou organizací.

V kostce jsem mu tedy vyjmenovala, co zhruba vychovatel ve vězení dělá. Byl očividně zaskočený, zaklapl desky s popisem pozice a usmál se na mě. Vlastně poprvé za celý pohovor. Protože pochopil, že vím. Popřál mi hodně štěstí u psychotestů, na které mě hned objednal, a prozatím jsme se rozloučili.

Vlastně jsem při pohledu zpátky docela překvapená, že se mě od práce ve věznici nesnažil odradit. Měla jsem totiž možnost mluvit s několika ženami, které chtěly, stejně jako já, pracovat ve věznicích pro odsouzené muže na pozici vychovatelek nebo speciálních pedagogek, a bylo jim personalisty jemně naznačeno, že tahle práce není tak úplně pro mladé holky. Že si určitě najdou nějaké lepší zaměstnání, které se pro ně bude víc hodit. Z toho vyplývá jediné. Náš personalista mě už tehdy nepovažoval za mladou holku. No, co se dá dělat.